

Overzicht van het persbeleid in diverse Europese landen¹

België

Mediabeleid, waaronder ook perssteun, werd door de staats hervorming een bevoegdheid van de drie Gemeenschappen. Niettemin is de (nationale) wet tot behoud van de verscheidenheid in de opiniedagbladpers van 19 juli 1979 in deze Gemeenschappen nog steeds van kracht. De Vlaamse Gemeenschap heeft inmiddels wel een eigen wetgeving op dit gebied uitgewerkt.

De Belgische federale overheid kent geen rechtstreekse subsidiëring van de perssector meer. De fondsen die daartoe voorheen werden aangewend, worden heden ten dage gebruikt om media-ruimte te kopen voor overheidscommunicatie. Via deze weg draagt de federale overheid bij aan de financiële situatie van persorganen, al waakt ze ervoor om het beleid op deze manier uit te leggen.

Vlaanderen kent eenzelfde regeling als de federale overheid en spreekt hierover ook in minder bedekte termen. Mediaruimte wordt in alle dagbladen in gelijke mate gekocht: jaarlijks in totaal voor een bedrag van BF 140 mln (€ 3,5 mln.). Voor weekbladen gebeurt dit aan de hand van criteria met betrekking tot de doelgroep van het periodiek.

De Vlaamse overheid keerde vanaf 1979 tot 1997 ten behoeve van de pers pluriformiteit daarnaast rechtstreekse steun uit aan de perssector, op jaarbasis ca. BF 33,5 mln. (€ 830.000). In 1997 kwam de Vlaamse overheid met de perssector overeen de vroegere rechtstreekse steun om te buigen naar een programma ter ondersteuning van elektronisch getinte initiatieven (digitale diversificatie genoemd), met de bedoeling via deze heroriëntering het behoud te helpen verzekeren van goed uitgebouwde, kwaliteitsvolle en autonome redactieteams. De driejarige overeenkomst tussen de Vlaamse overheid en de perssector is sinds 1998 van kracht en is inmiddels verlengd voor een tweede periode. In 1998 en 1999 zijn vier projecten ondersteund. In juli 2000 heeft de Vlaamse regering in het kader van de nieuwe regeling ingestemd met het ondersteunen van zes multimediateleprojecten van Vlaamse uitgeverij. Enige voorbeelden zijn: Uitgeverij De Tijd voor het ontwikkelen van een aangepaste software voor de automatische vertaling van haar website; Mediargus NV -de Persdatabank van de Vlaamse dagbladuitgeverij-, voor de verdere ontwikkeling van een elektronische knipseldienst van alle artikelen verschenen in de Vlaamse dagbladen; en De Vlaamse Uitgeversmaatschappij NV voor de consolidatie van het project De Standaard Online, voor de verdere uitbouw van de multimediatele redactie en de implementatie van nieuwe elektronische media als verlengstuk van de redactie.

Daarnaast kent Vlaanderen de VZW-Stichting voor de Vlaamse Pers². Financiën van de stichting komen voort uit dotaties van overheid en perssector. De stichting doet onder andere onderzoek naar de kwaliteit van de

¹ Dit overzicht is vervaardigd door het Bedrijfsfonds voor de Pers en geeft de stand van zaken weer per 1 juni 2001.

² VZW = Vereniging Zonder Winstoogmerk.

journalistieke opleidingen en subsidieert opleidingen voor journalisten die betrekking hebben op productverbetering en het gebruik van nieuwe media. Driekwart van deze subsidiëring komt voor rekening van de Vlaamse overheid.

Denemarken

De belangrijkste financiële ondersteuning van de Deense pers vindt indirect plaats: door vrijstelling van BTW en via lagere posttarieven. Beperkte directe subsidiëring vindt plaats via het 'dagbladpers financieringsinstituut'. Per jaar stelt de overheid gelden beschikbaar ten behoeve van de pers. De laatste jaren bedraagt de totale bijdrage van de overheid aan de pers 20 miljoen Kronen (€ 2,7 mln.) per jaar. De financiering aan de pers door vrijstelling van BTW komt neer op een bedrag van ca. 600 à 700 miljoen Kronen (€ 80 à 90 mln.) per jaar. De gelden worden beheerd door FIH, een particulier instituut dat zich richt op financiering van de Deense industrie. Deze overheidssteun was in eerste instantie bedoeld om investeringen in nieuwe apparatuur mee te financieren tot een maximum van 15 procent. Later mochten de gelden ook worden aangewend ten behoeve van nieuw op te richten dagbladen, bijvoorbeeld voor het schrijven van een bedrijfsplan, en ten behoeve van bestaande bladen in (financiële) problemen, mits dit gepaard gaat met een degelijk reorganisatieplan. Verder kunnen studies van algemeen belang voor de pers worden gefinancierd.

Hiernaast bestaat in Denemarken een persfonds waarin de dagbladen jaarlijks een bedrag naar rato van de oplage doteren. Dit fonds wordt gebruikt om garant te staan voor leningen die bladen aangaan in tijden van reorganisatie. Vanwege de beperkte omvang van de overheidssteun, is vanuit dit fonds jaarlijks het door FIH te besteden bedrag opgehoogd. Onlangs verscheen een rapport over de Deense media, geschreven door een overheidscommissie, waarin onder andere werd voorgesteld om de overheidssteun terug te brengen naar het oude (hogere) niveau. Deze extra gelden zouden aangewend moeten worden ten behoeve van kleine bladen en innovaties met betrekking tot nieuwe media.

Duitsland

In Duitsland wordt de vormgeving van het persbeleid nog steeds sterk beïnvloed door de herinneringen aan de propaganda van het Derde Rijk. De overheid kent geen regelingen voor directe ondersteuning voor bijvoorbeeld noodlijdende persorganen. Alleen voor publieke omroep gelden financiële regelingen vanuit de overheid. De afgelopen jaren is het in hooguit drie gevallen toch voorgekomen dat van overheidswege ondersteuning kwam voor persorganen. Dit is echter, mede op verzoek van het desbetreffende persorgaan, geheim gehouden. Verder komt de pers in aanmerking voor gereduceerde posttarieven en voor een gereduceerd BTW-tarief voor de losse verkoop.

Persbeleid wordt vormgegeven door het *Bundespresseamt*. Dit ambt valt - ook weer vanwege de gevoeligheden voortkomend uit de jaren dertig en veertig - niet onder de verantwoordelijkheid van een minister maar van een staatssecretaris. De bondslanden kennen een *Landespresseamt*. Deze diensten houden zich met name bezig met informatievoorziening, ondersteuning van journalisten en dragen er bijvoorbeeld zorg voor dat journalisten met politici op een buitenlandse reis kunnen meereizen. Maar ook dit geschiedt, vanwege de onafhankelijkheid, op eigen kosten. Bemoeyenis met ontwikkelingen op het gebied van nieuwe media gebeurt enkel door het samenstellen van brochures of het organiseren van conferenties. Dat de krantenmarkt wordt overgelaten aan marktwerking bleek bijvoorbeeld bij de Duitse hereniging. Oostduitse zelfstandige kranten die ten onder dreigden te gaan - wat op enkele kleine uitzonderingen voor alle persorganen gold - werden opgekocht door Westduitse uitgeverijen, die de kranten reorganiseerden. Een belangrijk onderdeel van deze reorganisatie was het doorlichten van journalisten op banden met de Oostduitse geheime dienst Stasi. Om het teveel aan marktmacht van concerns als Springer en Kirch tegen te gaan, kent (West-)Duitsland sinds het einde van de jaren zestig wetgeving die te sterke concentratie tegen moet gaan.

Finland

Finland kent geen specifieke wetgeving voor de pers, met uitzondering van de grondwettelijk geregelde vrijheid van drukpers. Overigens bereidt het Finse Ministerie van Justitie op dit moment een nieuwe formulering van de vrijheid van meningsuiting voor, die betrekking heeft op alle media, dus ook de nieuwe, elektronische, media. Finland kent echter wel financiële regelingen voor de pers, al is dit niet via de wet geregeld. Deze financiële ondersteuning is in twee categorieën onder te verdelen. Ten eerste wordt een gedeelte van het budget verdeeld onder de politieke partijen volgens de verhoudingen in het parlement. Aan de partijen vervolgens de opdracht om dit aan de media naar hun keuze toe te delen. Hierbij is expliciet gesteld dat naast printmedia ook elektronische media hiervoor in aanmerking komen. Heeft bijvoorbeeld de socialistische partij 32 procent van het aantal zetels in het parlement, dan mag zij 32 procent van dit budget toewijzen. Dit zal ze, zo valt te verwachten, doen aan socialistische media.

De tweede categorie is te besteden los van parlementaire verhoudingen. Persorganen kunnen een aanvraag sturen naar het Ministerie van Transport en Communicatie. Een parlementaire commissie is betrokken bij het behandelen van deze aanvragen.

De gedachte achter deze regelingen is het ondersteunen van de pluriformiteit van de pers. Het zijn met name de 'politieke' persorganen die hierop een beroep doen. Het geld kan door deze kranten gebruikt worden voor ontwikkelingen op het gebied van nieuwe media.

De omvang van het budget dat voor verdeling onder de persorganen is bestemd, werd in de jaren negentig fors teruggebracht. De belangrijkste reden hiervoor is de vermindering van de collectieve uitgaven die de Finse

overheid zich heeft voorgenomen vanwege de economische depressie waarmee ze werd geconfronteerd. Steun aan het bedrijfsleven, zoals deze ondersteuning aan de pers wordt gezien, kwam voor deze bezuiniging in het bijzonder in aanmerking.

De totale overheidssteun aan de pers bedraagt per jaar ca. 75 miljoen Markka (€ 12,5 mln.), waarvan 40 miljoen Markka (€ 6,7 mln.) wordt uitgekeerd in de vorm van directe steun aan persorganen.

Frankrijk

De oorspronkelijke Franse regeling voor persondersteuning was gericht op publikaties met een karakter van algemeen belang voor de publieke informatievoorziening, algemene ontwikkeling en onderwijs. Later konden ook uitgaven met een recreatieve functie in aanmerking komen. Het huidige regime is uitgebreid naar alle Franse uitgaven. Om in aanmerking te komen moet een uitgave ingeschreven staan bij *la Commission paritaire des publications et agences de presse*.

Er vindt directe en indirecte ondersteuning van de pers plaats. Directe ondersteuning vindt plaats via het *Fonds de modernisation de la presse quotidienne et assimilée*, een permanent fonds, opgericht in 1998, dat tot doel heeft de 'modernisering van de dagpers en andere pers voor politieke en algemene informatie'. Tot de doelgroepen van het fonds behoren nationale, regionale en departementale dagbladen, regionale weekbladen en persagentschappen.

Allerlei investeringen kunnen gesteund worden, zoals aanschaf van materiaal (software e.d.), uitgaven i.v.m. multimedia, creëren van internetsites, maar ook scholing van personeel. De steun kan een subsidie of een renteloos voorschot omvatten ten behoeve van de politieke en algemene pers voor investeringen die nodig zijn met het oog op de grote ontwikkelingen op audiovisueel en multimediegebied. Verder worden bedragen aan de pers verstrekt als bijdragen in de kosten van het transport van kranten door de Franse spoorwegmaatschappij SNCF en om uit te breiden in het buitenland. Daarnaast kunnen specifieke kranten met lage advertentie-inkomsten in aanmerking komen voor financiële ondersteuning.

Besluiten omtrent toekenning worden genomen door het Ministerie belast met Communicatie na het oordeel van een *Comité d'Orientation*. In 2000 ging langs deze weg in totaal een bedrag van 176,1 miljoen FF (€ 26,8 mln.) naar de pers.

Het grootste gedeelte van de ondersteuning vindt plaats via indirecte weg. Dit bestaat uit verlaagde tarieven voor post, perstelegrammen en telegraafverbindingen, een verlaagd BTW-tarief en vrijstelling van bepaalde andere belastingen.

Ierland

Ierland kent geen orgaan als het Nederlandse Bedrijfsfonds voor de Pers. Audiovisuele media behoren tot het beleidsterrein van het *Department for Arts and Culture*. De uitgeverij-sector wordt vooral gezien als een economische bedrijfstak en valt in dat licht onder verantwoordelijkheid van het *Department of Enterprise, Trade and Employment*, dat zich voornamelijk

bezighoudt met de overname van dagbladen door binnen- en buitenlandse kopers. De competitie tussen Ierse dagbladen onderling en tussen Ierse en Engelse dagbladen wordt in de gaten gehouden door de Competition Authority, die op haar beurt valt onder het *Department of Enterprise, Trade and Employment*.

In 1995 werd door de minister van dat departement een *Commission on the Newspaper Industry in Ireland* ingesteld. Deze commissie had tot taak een aantal aspecten van de Ierse dagbladmarkt in kaart te brengen. In juni 1996 bracht de commissie haar rapport uit.

Uitgangspunt was daarbij om in kaart te brengen in hoeverre persconcentratie en concurrentieverhoudingen een bedreiging vormen voor de reflectie van culturele diversiteit en alle aspecten van de Ierse identiteit (met name de Ierse taal) in de persorganen. Een bijzonderheid voor de Ierse dagbladmarkt vormt de concurrentie met de dagbladen afkomstig uit het Verenigd Koninkrijk, die eenderde van de Ierse markt in handen hebben. Daarnaast was er bijzondere aandacht voor minderheden en lokale persorganen, de verhouding tussen privacy en persvrijheid en de uitdagingen voor de industrie op het gebied van de nieuwe media.

Met betrekking tot het waarborgen van diversiteit in de media en de weergave van minderheidsstandpunten, zag de commissie vooral één manier om bedreigingen en ongelijkheden in de pers het hoofd te bieden: de overheid moet *'any available means of easy access'* verschaffen tot de persmarkt en eerlijke mededinging waarborgen. De commissie zag bedreigingen maar vooral kansen voor persorganen op het gebied van nieuwe media, door het bieden van extra diensten aan lezers en vormen van interactieve journalistiek. Vanwege het belang van de dagbladmarkt voor de Ierse maatschappij, niet slechts in economische zin maar vooral in politiek, sociaal en cultureel opzicht, en vanwege de bijzondere bedreigingen vanwege de import van kranten uit een groter land met dezelfde taal, achtte de commissie bijzondere behandeling van de dagbladindustrie op zijn plaats. De commissie adviseerde voorts tot de instelling van een onafhankelijke ombudsman die door de bedrijfstak zelf gefinancierd zou moeten worden en die zou moeten werken aan de hand van door de bedrijfstak zelf op te stellen richtlijnen voor een perscode. Tot dusver werden nog geen aanbevelingen van de *Commission on the Newspaper Industry* in de praktijk gebracht.

Luxemburg

De algemene belangen van de Luxemburgse pers worden vertegenwoordigd door de Luxemburgse Pers Raad, een associatie van uitgevers en journalisten, in 1979 geregeld bij wet. De raad heeft een adviserende rol bij wetgevende procedures rond perszaken.

De geschreven pers die verbonden is aan politieke partijen, wordt ondersteund door publieke fondsen waarbij het aantal redactionele pagina's als criterium geldt. Verder kan de pers rekenen op speciale posttarieven en BTW-faciliteiten. Zonder overheidssteun zouden vier van de vijf dagbladen niet kunnen overleven. De overheid beschouwt het voortbestaan van deze vrij kleine bladen van belang voor de pluriformiteit, democratie en transparantie. De politieke steun hiervoor neemt niet af. De financiële

omvang is recentelijk vergroot en de fondsen worden gecorrigeerd voor inflatie.

De Luxemburgse audiovisuele media zijn compleet zelfvoorzienend, alleen ondersteunt de overheid de programmering in het Luxemburgs. Luxemburg kent geen innovatiefonds. De overheid ondersteunt echter op regelmatige basis nieuwe initiatieven in de media-sector.

De perswet van het Groothertogdom stamt uit 1869 en is inmiddels compleet achterhaald en in sommige gevallen te repressief. De overheid heeft meerdere malen het voornemen geuit om tot een herziening te komen. Ze wacht hiervoor echter al jaren op voorstellen uit de sector zelf.

Noorwegen

Sinds 1995 bestaat in Noorwegen een algemeen directoraat voor de media, genaamd '*Statens Medieforvaltning*', dat ontstond uit een fusie tussen de Noorse evenknieën van het Bedrijfsfonds voor de Pers en het Commissariaat voor de Media. Het instituut implementeert het Noorse mediabeleid, geeft uitvoering aan het persondersteuningsbeleid, maar behandelt ook radio- en TV-licenties en houdt toezicht op radio- en TV-reclame.

Noorwegen kent een systeem van persondersteuning ter bevordering van de diversiteit in de pers. De belangrijkste directe subsidie is de produktsubsidie voor dagbladen. De omvang van de subsidie is afhankelijk van het jaargemiddelde van de oplage. Nieuwsbladen met drie of meer edities per week en een gemiddelde oplage tussen de 2000 en 6000 exemplaren komen in aanmerking. Daarnaast bestaan er toelagen voor bladen met twee of meer afleveringen per week die een tweede positie in de markt innemen en een gemiddelde oplage van 80.000 kennen. Vanaf 1989 zijn ook weekbladen met een oplage van tenminste 1000 in de regeling opgenomen.

Er bestaat geen stimuleringsregeling voor nieuwe persorganen. Het Noorse beleid richt zich op instandhouding van de bestaande situatie in de persmarkt, in plaats van innovatie. Aan de andere kant is de drempel voor steun aan de lokale pers (oplage van duizend exemplaren) zo laag, dat deze regeling in de praktijk heeft gefunctioneerd als stimuleringsregeling. Ook bestaan er subsidieregelingen voor nieuwsbladen voor culturele minderheden, zoals immigranten en de Samen, kranten van politieke partijen die in het parlement vertegenwoordigd zijn. Daarnaast bestaat er overheidssteun voor bepaalde bladen die het parlement van belang vindt om te ondersteunen.

Het economisch belangrijkste instrument van de overheid ten behoeve van de pluriformiteit van de pers is echter de vrijstelling van BTW voor abonnementen en losse verkoop.

Vanwege traditioneel sterke banden tussen pers en politieke partijen is politieke steun voor persregelingen altijd sterk geweest. De laatste decennia zijn de banden tussen politiek en pers echter verzwakt. Door professionalisering van de journalistiek is de ideologische oriëntatie van de pers afgenomen. Politieke partijen kunnen hierdoor minder het belang van perssteun in gaan zien. Deze tendensen hebben zich echter nog niet

vertaald in werkelijke beleidsveranderingen. In nominale termen is het budget stabiel sinds 1994 (ruim € 30 miljoen), in reële economische zin is er sprake van een daling.

Op dit moment wordt gewerkt aan een herziening van het systeem van persondersteuning, met name vanwege de invoering van nieuwe budgetkaders voor de overheid. Of daarbij elektronische media in het systeem zullen worden opgenomen, staat ter discussie. Men neigt ertoe kranten op het internet te beschouwen als nieuw medium, maar ook vindt de visie steun om deze online kranten te zien als een extensie van bestaande printmedia. In verband met die laatste visie wordt aangevoerd dat elektronische kranten eerst hun bestaansrecht zouden moeten bewijzen en dienen aan te tonen dat staatssteun nodig is. Dit laatste, aangezien de kostenstructuur van een elektronisch medium anders is dan die van een print-medium. Daarnaast stuitte men bij de eerste internetkrant op een technisch probleem: welk cijfer moest als criterium voor ondersteuning dienen, het aantal raadplegers of het aantal betalende abonnees?

In Noorwegen bestaat op dit moment één Internetkrant die niet tevens als gedrukt product op de markt wordt gebracht en die geen betalende abonnees kent.

Sinds 1976 bestaat een raad voor toegepast onderzoek naar de massamedia. Sinds 1992 geeft de raad financiële ondersteuning voor onderzoek naar redactionele, economische en technische zaken met betrekking tot de massa media.

Oostenrijk

De uitvoering van het Oostenrijkse mediabeleid ligt bij het media-departement van de federale overheid. Er bestaat geen onafhankelijk instituut als het Bedrijfsfonds. Publieke steun voor de dagbladpers is geregeld in een wet op de bevordering van de pers van 1985, die voor het laatst in 1999 werd aangepast. Doelstelling van deze wet is het bevorderen van pluriformiteit van de media en het zorgdragen voor het voortbestaan van zoveel mogelijk (redactioneel onafhankelijke) persorganen.

De financiële middelen die hiertoe worden ingezet zijn permanent dalende. In het jaar 2000 bedroeg de reguliere financiële steun voor dagbladen ATS 52,4 mln. (€ 3,8 mln.), - t.o.v. ATS 55 mln. (€ 4 mln.) in 1997. 16 Dagbladtitels konden hiervan profiteren. Daarnaast werd ATS 132 mln. (€ 9,6 mln.) aan 'bijzondere subsidie' uitgegeven. Het betreft dagbladen die te weinig inkomsten krijgen via advertenties en die worden gesubsidieerd om te kunnen overleven. Wanneer deze bladen in een bepaald jaar meer inkomsten ontvangen via advertenties, wordt de subsidie niet geheel ingetrokken, maar met een derde teruggebracht. Wanneer de grotere hoeveelheid inkomsten aanhoudt, wordt weer gekort etc. In totaal 8 dagbladen kregen een dergelijke subsidie toebedeeld.

De wet tot bevordering van de periodieke pers van 1984, aangepast in 1991, richt zich op het bevorderen van periodieken op het terrein van politiek en cultuur. De omvang van de financiële ondersteuning werd in 1992 vergroot. Sinds 1993 neemt de omvang licht af. De financiële steun aan weekbladen

bedroeg in het jaar 2000 ATS 27,4 mln. (€ 2 mln.), waar 47 weekbladen van hebben geprofiteerd. Daarnaast werd in 2000 ATS 7,3 miljoen (€ 0,5 mln) voor journalistenopleidingen en ATS 0,8 miljoen (€ 60.000) voor *Presseclubs* beschikbaar gesteld.

Het goedkope posttarief voor kranten zal in 2002 worden afgeschaft.

Er is in Oostenrijk geen fonds voor innovatie van de perssector.

Portugal

Tot 31 januari 1997 werden de Portugese steunmaatregelen voor de pers uitgevoerd door het GAI, Kabinet Ondersteuning aan de Media, dat ressorteerde onder het Voorzitterschap van de Raad van Ministers. Sindsdien is de uitvoering van het gehele mediabeleid ondergebracht bij het *Instituto da Comunicação Social (ICS)*, het Instituut voor de Media. Naast implementatie van het mediabeleid richt dit instituut zich op onderzoek naar en voor de mediasector. Tegenwoordig valt het ICS onder de Staatssecretaris voor de Media en de Minister die bovengenoemde Raad voorziet.

Portugal kent directe en indirecte steunmaatregelen voor de media. De directe steunmaatregelen vallen in drieën uiteen. Ten eerste vindt ondersteuning plaats voor technologische modernisering en innovatie; ten tweede worden vakverenigingen financieel ondersteund bij het geven van professionele trainingen op het gebied van de media; ten derde bestaat er ondersteuning voor specifieke projecten zoals onderzoek, conferenties en journalistieke prijzen.

Indirecte ondersteuning van de pers vindt plaats via speciale posttarieven voor bepaalde persorganen. Dit is met name van belang voor een aantal lokale en regionale persorganen die naar de vele Portugezen gestuurd worden die buiten Portugal leven en werken.

Portugal kent vele lokale en regionale persorganen met een beperkte oplage.

Verder is opmerkelijk dat publikaties die gelieerd zijn aan politieke partij, vakbond of andere organisaties expliciet worden uitgesloten van staatsondersteuning. Dit geldt ook voor gratis verspreide media en media waarvan meer dan de helft bestaat uit advertenties.

Behalve deze vormen van directe en indirecte steun betaalt de Portugese overheid de vervoers- en verspreidingskosten van de publicaties (boeken, tijdschriften en kranten) van en naar de autonome regio's, Azoren en Madeira. In 1999 ondersteunde de overheid langs deze wegen 688 publicaties voor ca. 3300 miljoen PTE (€ 16,5 mln).

Het systeem van overheidssteun aan de media is medio februari 2001 gewijzigd. Naast de ondersteuning die al op basis van de vorige wetgeving bestond, is het nieuwe systeem ook nog twee andere vormen gaan omvatten, te weten: steun ten behoeve van het ontwikkelen van sites op internet en steun ten behoeve van bedrijfsinnovatie en bedrijfsontwikkeling. Wat betreft het ontwikkelen van websites heeft de steun tot doel een bijdrage te leveren aan de toegang van de lokale en regionale media tot de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën, vooral door het bevorderen van het maken en gebruiken van sites op internet. De aanvullende steun voor

bedrijfsinnovatie en bedrijfsontwikkeling is erop gericht de kwaliteit, professionaliteit en het concurrentievermogen van de media te versterken. Opvallend is dat websites van persorganen de laatste tijd verscheidene verrassende nieuwe experimenten uitvoeren op het gebied van vormgeving en (presentaties van) redactionele informatie.

Spanje

Spanje kent geen vorm van directe steun aan de pers. Wel komen persorganen in aanmerking voor bepaalde kredietprogramma's en voor gereduceerde posttarieven. Bovendien is een vorm van overheidssteun van kracht gericht op modernisering van de technische faciliteiten van persbureaus.

Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk kent geen orgaan dat vergelijkbaar is met het Nederlandse Bedrijfsfonds voor de Pers. De media behoren tot het werkterrein van *The Department for Culture, Media and Sport*. Het uitgeverijwezen (boeken, tijdschriften en kranten) wordt gezien als een commerciële bedrijfstak die voor geen enkele directe ondersteuning van overheidswege in aanmerking komt.

Wel komen kranten, boeken en tijdschriften voor een BTW-nultarief in aanmerking. En voor publicaties die binnen de door de posterijen opgestelde definitie van *newspaper* vallen gelden gereduceerde posttarieven. Daarnaast bestaat er geen specifieke wetgeving met betrekking tot de pers. De pers valt onder algemene nationale wetgeving en kent geen specifieke privileges of plichten. De inhoud van kranten en tijdschriften (niet van boeken) en journalistieke methoden worden geregeld via zelfregulering. Hiertoe hebben de krantenuitgevers de *Press Complaints Commission* ingesteld, een orgaan dat door de bedrijfstak zelf wordt gefinancierd.

Zweden

Zweden kent sinds het begin van de jaren zeventig een Pers Subsidie Raad. Deze raad voert het beleid uit op het gebied van financiële steun voor de pers. Er bestaan twee vormen van directe steun aan persorganen: een beheers-/productie-/startsubsidiesysteem (per jaar ca. 460 miljoen SKr.; € 50 mln.) en steun voor gemeenschappelijke distributie (jaarlijks ca. 73 miljoen SKr.; € 8 mln.). Met name kleine en financieel zwakke persorganen die tenminste 1 x per week verschijnen en aan kwaliteitseisen betreffende de inhoud voldoen, komen hiervoor in aanmerking. Achterliggende gedachte hierbij is de waarborging van pluriformiteit en diversiteit in de pers. Deze steunmogelijkheid bestaat sinds kort tevens voor elektronische dagbladen die kunnen aantonen over tenminste 2000 geregistreerde abonnees te beschikken. Echter ook in Zweden staat een abonnementensysteem voor elektronische dagbladen ter discussie. Tot medio april j.l. hadden elektronische dagbladen overigens van deze steunmogelijkheid nog geen gebruik gemaakt.

Uitgevers van gedrukte periodieken die minstens 4 x per jaar verschijnen, goede journalistieke kwaliteit bieden en voor een algemeen publiek bestemd zijn, kunnen in aanmerking komen voor financiële steun van de Raad voor Cultuur. Deze subsidie staat evenwel niet open voor elektronische periodieken.

De indirecte steun aan de pers wordt geraamd op ca. 2300 miljoen SKr. (€ 250 mln.), waaronder 1800 miljoen (€ 195 mln.) als gevolg van een voor de pers bestaand gereduceerd BTW-tarief en 500 miljoen (€ 55 mln.) in de vorm van een faciliteit op het gebied van een speciale advertentiebelasting. Er zijn signalen dat de steun in het parlement voor dit subsidie-systeem afneemt, al is nog steeds een meerderheid in het parlement voorstander van financiële ondersteuning voor de pers. Alleen de conservatieve en sinds kort ook de liberale partij zijn verklaarde tegenstanders. De bekende kritiek is dat het concurrentievervalsend werkt, oude structuren bestendigt en de ontwikkeling van niet-gesubsidieerde persorganen hindert. De absolute omvang van de financiële steun is afgenomen, maar vanwege veranderingen in het BTW-systeem is de facto de financiële ondersteuning vergroot. Vanwege de huidige slechte financiële situatie van kleinere persorganen wordt overwogen de financiële ondersteuning de komende tijd weer enigszins te verhogen.